

Janusz Lekan

"Estudios Marianos", 1997 : [recenzja]

Salvatoris Mater 1/2, 473-476

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Janusz Lekan
Estudios Marianos
1997

Hiszpańskie Stowarzyszenie Mariologiczne jest jednym z pierwszych tego typu stowarzyszeń, jakie powstały w I poł. XX w. Jego powstanie było owocem dynamicznego ruchu maryjnego i przyczyniło się do ożywienia studiów i badań w problematyce mariologicznej. Rezultaty tych badań publikowane są w oficjalnym organie Stowarzyszenia, jakim jest rocznik „Estudios Marianos”, wydawany od 1942 r.

Kolejny numer tego periodyku mariologicznego¹ jest owocem nietypowego spotkania. Co roku bowiem Hiszpańskie Stowarzyszenie Mariologiczne zbiera się na swoich wrześnieowych tygodniach studiów mariologicznych. Tym razem miejscem tego spotkania była Częstochowa, a powodem XII Międzynarodowy Kongres Mariologiczny. Obrady sekcji hiszpańskiej tego Kongresu zostały powierzone właśnie wspomnianemu wyżej Stowarzyszeniu. Tematem tego ostatniego Kongresu Mariologicznego była „Maryja, Matka Pana, w tajemnicy zbawienia celebrowanej w Duchu Świętym przez Kościół Wschodu i Zachodu”. Tej tematyki dotyczyły także wystąpienia prelegentów sekcji hiszpańskiej, ze szczególnym zwróceniem uwagi na cechy charakterystyczne i specyficzne dla liturgii hiszpańskiej. Temat liturgiczny został poszerzony o inne przejawy pobożności i duchowości maryjnej (pobożność ludowa, maryjność bractw, pobożność maryjna w rodzinach zakonnych o hiszpańskim rodowdzie, w ruchach rodzinnych, apostołskich i młodzieżowych oraz we współczesnej muzyce liturgicznej i religijnej).

Obecny wolumen „Estudios Marianos” stanowi wybór niektórych prac przedstawionych przez członków Hiszpańskiego Stowarzyszenia Mariologicznego podczas Kongresu w Częstochowie. Wybrano te prace, które bezpośrednio dotyczą tematów liturgicznych lub doktrynalnych. Prezentację rozpoczyna studium znanego jezuity Cándido Pozo², który przedstawia teologiczne bogactwo kolekcji „Mszy świętych o Najświętszej Maryi Pannie”³ promulgo-

¹ SOCIEDAD MARIOLÓGICA ESPAÑOLA, *Estudios Marianos* 63(1997): *Maria: culto y doctrina hoy en España*, Granada 1997, ss. 287.

² C. POZO, *María en el misterio de Cristo según el nuevo Misal*, (*Maryja w tajemnicy Chrystusa według nowego Mszału*), 3-15.

³ CONGREGATIO PRO CULTU DIVINO, *Collectio Missarum de Beata Maria Virgine* (editio typica), Libreria Editrice Vaticana, Vaticano 1987.

wanej 15 sierpnia 1986 r. Zwraca uwagę, że bogactwo teologiczne znajdziemy nie tylko w kolektach poszczególnych formularzy mszalnych, ale bardziej jeszcze w prefacjach (każdy z formularzy posiada swoją własną prefację). W nich to rozwinięty został sens i treść tytułów i przywilejów maryjnych, do których każdy formularz się odnosi. Omawiając ogólnie całą kolekcję Mszy św. o Najświętszej Maryi Pannie hiszpański teolog zwraca uwagę, że obok encykliki maryjnej *Redemptoris Mater* i Instrukcji Kongregacji Wychowania Katolickiego *Dziewica Maryja w formacji intelektualnej i duchowej* (1989 r.), kolekcja ta stanowi wielkie ubogacenie dla całego Kościoła. Przechodząc do omawiania wymiaru teologicznego tej kolekcji Mszy św. zauważa, iż pragnie ona, idąc za wskazaniem Soboru Watykańskiego II, a zwłaszcza VIII rozdziału Konstytucji dogmatycznej *Lumen gentium*, zachować równowagę pomiędzy ujęciem chrystotypicznym i eklezjotypicznym figury Maryi. Niemniej jednak jedną z przewodnich idei tej kolekcji Mszy św. jest ukazanie centralnego miejsca Chrystusa w misterium naszego zbawienia. Stąd też w konsekwencji przywileje i funkcje przypisywane Maryi ukazane są jako wpływające z udziału Matki w tajemnicach Jej Syna. Poza zatrzymuje się następnie nad trzema tytułami maryjnymi, które w sposób szczególny są obecne w omawianych formularzach mszalnych: Boże Macierzyństwo, Maryja - Nowa Ewa i Matka Kościoła.

Następny artykuł, którego autorem jest Juan-Miguel Ferrer Grenesche⁴, ukazuje Maryję jako typ Kościoła w misterium zbawienia według liturgii mozarabskiej. Poprzez takie ujęcia tematu autor zakłada dwie rzeczy: nawiązanie do Konstytucji *Lumen gentium* (nr 63-65: Maryja jako typ Kościoła i nr 55-59: Rola Błogosławionej Dziewicy w ekonomii zbawienia) oraz ograniczenie się do ksiąg liturgicznych liturgii mozarabskiej będących dziś w użyciu. Najpierw zarysowana została krótka historia i specyfika liturgii hiszpańskiej oraz jej kontekst teologiczny. Autor przedstawił oryginalność mszału i brewiarza używanych przez tę liturgię. W oparciu o ich lekturę ukazuje szczegółowo najpierw obecność i rolę Maryi w tajemnicy Wcielenia, a następnie w misterium paschalnym Chrystusa.

Kolejny artykuł poświęcony jest obecności w nowej liturgii elementów refleksji patrystycznej poświęconej Maryi. Jego autorami są profesorowie Uniwersytetu Nawarry w Pampelunie: Lucas

⁴ JUAN-MIGUEL FERRER GRENESCHE, *María, el tipo de la Iglesia en el Misterio de la Salvación, según la liturgia Hispano-Mozárabe, (Maryja, typ Kościoła w tajemnicy zbawienia, według liturgii hiszpańsko-mozarabskiej)*, 17-46.

F. Mateo-Seco i Juan Luis Bastero⁵. Studium to stanowi pomost między liturgią a doktryną i zajmuje się badaniem patrystycznych źródeł tekstów nowej liturgii. Zostało podzielone na trzy części. W pierwszej ukazano mariologię tekstów oficjum Godziny czytań Liturgii Godzin wszystkich czterech tomów; w drugiej - źródła patrystyczne prefacji mszalnych; w trzeciej - elementy mariologiczne modlitw Mszy św. Adwentu i Bożego Narodzenia.

Tematykę patrystyczną podejmuje także Juan José Ayán Calvo⁶. Omawia on dorobek najnowszych studiów z mariologii patrystycznej w Hiszpanii. Zwraca uwagę na szczególne zainteresowanie literaturą apokryficzną i przykładowo dokonuje szczegółowej analizy tekstu *Libro etiópico del Reposo*, będącego jednym z najstarszych apokryfów, które mówią o zaślęciu Najświętszej Maryi Panny.

Inną tematykę podejmuje publikacja autorstwa Juana Cascante Dávila⁷. Ukazuje on relację Maryja - Kościół w listach pasterskich biskupów hiszpańskich, wydanych w latach 1950-1990. Różne aspekty tego tematu, obecne w magisterium biskupów, autor gromadzi i analizuje w czterech grupach: 1) Maryja jako Członek Kościoła; 2) Jako Wzór, Obraz, Typ, itp.; 3) Jej wpływ na Kościół i jego członki poprzez ścisłe złączenie z dziełem zbawczym Jej Bożego Syna; 4) Maryja jako Matka Kościoła. Konkludując zauważa, że biskupi będąc w ścisłej łączności z nauczaniem Następcy św. Piotra, nie tyle stawiają sobie za zadanie rozstrzygnięcie szczegółowych kwestii teologicznych, ile bardziej upowszechnianie wśród powierzonych sobie wiernych powszechnej nauki Kościoła na ten temat.

Inne studium teologiczne ukazuje Maryję jako Uczennicę Chrystusa. Autor Alejandro Martínez Sierra⁸ zauważa, że jest to w miarę nowy tytuł maryjny, używany zarówno przez Pawła VI, jak i Jana Pawła II. Od niedawna obecny jest on także w liturgii, stanowiąc jeden z formularzy nowej kolekcji Mszy św. o Najświętszej Maryi Pannie. Brak jest więc opracowań teologicznych tego tematu i obecne studium stanowi interesujący wkład w rozwój teologiczny tego zagadnienia. Autor ukazuje Maryję jako pierwszą uczennicę Jezusa

⁵ LUCAS F. MATEO-SECO, JUAN LUIS BASTERO, *Teología patristica mariana en la nueva liturgia*, (*Maryjna teologia patrystyczna w nowej liturgii*), 47-71.

⁶ JUAN JOSÉ AYÁN CALVO, *Aportaciones en estudios recientes de Mariología patristica en España*, (*Najnowsze studia z mariologii patrystycznej w Hiszpanii*), 91-114.

⁷ JUAN CASCANTE DÁVILA, *María y la Iglesia en los documentos magistrales de los Obispos Españoles*, (*Maryja i Kościół w dokumentach magisterium biskupów hiszpańskich*), 73-89.

⁸ ALEJANDRO MARTÍNEZ SIERRA, *María, Discípula del Señor*, (*Maryja, Uczennica Pańska*), 203-217.

podkreślając, że jest Ona uczennicą doskonałą. Omawia także relację, jaka zachodzi w Maryi pomiędzy byciem uczennicą i matką oraz uczennicą i nauczycielką.

Autorem kolejnego, obszernego studium teologicznego jest Juan Esquerda Bifet⁹. Dokonuje on teologicznej analizy szczególnej obecności Maryi w sanktuariach maryjnych jako przejawu przeżywania wiary przez Kościół. Czyni to z perspektywy historiozbowczej, opierając się głównie na magisterium Jana Pawła II, a przede wszystkim na homiliach wygłoszonych podczas pobytu w sanktuariach maryjnych.

Dwa kolejne artykuły podejmują problematykę współczesną. W pierwszym Miguel Ponce Cuéllar¹⁰ dokonuje obszernej analizy współczesnych hiszpańskich podręczników z mariologii, starając się naszkicować główne cechy figury Maryi zgodnie z ujęciem przedstawionym przez te podręczniki. Najpierw zarysowuje jakby ogólny portret Świętej Bożej Rodzicielki, a następnie zatrzymuje się bardziej szczegółowo nad następującymi tematami: dziewictwo w czasie zrodzenia, Niepokalane Poczęcie i Wniebowzięcie. W drugim studium Luiz Díez Merino¹¹ podejmuje podobny temat, tym razem opierając się na analizie katolickich podręczników z religii będących dziś w użyciu w Hiszpanii.

Prezentowany tom „Estudios Marianos” uzupełniają publikacje o charakterze informacyjnym. Pierwsza informuje o nowej siedzibie Międzynarodowej Papieskiej Akademii Maryjnej w Rzymie i jej nowym dyrektorze¹², druga zaś przedstawia wykaz publikacji mariologicznych niektórych członków Hiszpańskiego Stowarzyszenia Mariologicznego za okres 1990-1995¹³. Tak więc obecny wolumen „Estudios Marianos” pozwala nam zapoznać się z ważniejszymi publikacjami, które są owocem sekcji hiszpańskiej ostatniego Kongresu Mariologicznego w Częstochowie, zanim jeszcze ukaże się oficjalne wydanie wszystkich akt tego Kongresu.

⁹ JUAN ESQUERDA BIFET, *Los Santuarios Marianos: “Memoria” celebrativa de la Iglesia, (Sanktuaria maryjne: miejsce celebrowania wiary Kościoła)*, 219-253.

¹⁰ MIGUEL PONCE CUÉLLAR, *La figura de María en las Mariologías españolas actuales, (Figura Maryi w najnowszych hiszpańskich podręcznikach z mariologii)*, 115-157.

¹¹ LUIZ DíEZ MERINO, *La Virgen María en los manuales de religión católica en España, (Najświętsza Dziewica Maryja w katolickich podręcznikach z religii w Hiszpanii)*, 159-202.

¹² TENZE, *La PAMI inaugura nueva sede y estrena nuevo Director, (Międzynarodowa Papieska Akademia Maryjna: nowa siedziba i nowy dyrektor)*, 257-270.

¹³ *Bibliografía mariana de los miembros de la Sociedad Mariológica Española (1990-1995)*, II, 277-283. Pierwsza część tej bibliografii ukazała się w poprzednim wolumenie “Estudios Marianos”.